SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2921

av Kristina Axén Olin m.fl. (M)

Civilsamhälle, idrott och friluftsliv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skattereduktion för juridiska personers gåvor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta satsa på Idrottsklivet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillsätta en idrottspolitisk utredning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av bullerreglerna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatta rörelsesatsningar i skolan och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för en lokal- och anläggningsfond och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att använda naturens läkande kraft inom vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra obligatoriska friluftsdagar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utökat uppdrag till Skolinspektionen att följa upp undervisningen i friluftsliv, allemansrätt och fysisk

aktivitet samt simundervisningen, enligt läroplanen, och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utformningen av skolgårdar för att främja mer friluftsliv och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om friluftsaktiviteter i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppgradera friluftsorganisationernas roll och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett sökbart stöd för utvecklingen av friluftsanläggningar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt mäta intäkterna från friluftsturismen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om friluftsorganisationernas betydelse för vår civila beredskap och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det civila samhället utgör en förutsättning för ett levande samhällsliv och är ett uttryck för vår demokrati. En majoritet av den vuxna befolkningen är medlem i en förening och närmare hälften av alla vuxna i Sverige ägnar sig i någon mån åt ideellt arbete. Listan på civilsamhällets insatser är lång; vuxna och unga som deltar i trygghetsvandringar sena helgkvällar och nätter, volontärer som hjälper hemlösa och utsatta, föräldrar och äldre syskon som engagerar sig som ledare i barnens idrottsföreningar och pensionärer som tar sig tid för ideellt arbete i skolor och på fritidshem – eller för att vara med om motverka ofrivillig ensamhet. Allt detta och många, många andra insatser, är sådant som vi gör som medmänniskor för oss själva, för varandra och för andra. Det kan inte och ska inte styras av politiken eller våra myndigheter.

Folkbildningen genom studieförbund, hembygdsgårdar och bygdegårdar stärker lokalsamhällena och har en viktig roll i att hålla kulturlivet levande i hela landet. Kunskap om kultur- och naturarv ska vara tillgänglig för alla oavsett var man bor.

Civilsamhällets organisationer ska bygga på människors frivilliga engagemang. Politikens uppgift blir då i stället att skapa goda förutsättningar för detta, aldrig begränsa eller detaljstyra. Däremot är det politikens uppgift att hantera skattebetalarnas

pengar klokt och på ett sätt som stärker civilsamhället och vår demokrati. Kriterierna för att erhålla stöd ska vara tydliga och det ska finnas en grundlig granskning och uppföljning av hur stödet används. Skattepengar ska aldrig betalas ut till organisationer som inte delar det svenska samhällets grundläggande demokratiska värderingar. Bidragsmedel får aldrig gå till organisationer eller verksamheter som riskerar att främja eller stödja radikalisering, hedersförtryck eller våldsbejakande extremism eller som på andra sätt har till syfte att motverka vår öppenhet, tillit och gemenskap. Därför har vi under mandatperioden infört demokrativillkor i statens bidragsgivning.

Vikten av oberoende finansiering

Att civilsamhället har möjlighet att finansiera sina verksamheter genom andra inkomstkällor än offentligt stöd är viktigt för dess självständighet. Ett sätt att göra det är genom allmännyttiga lotterier. Det är en möjlighet som vi värnar för civilsamhällets organisationer, även om reglerna kring lotterier har stramats åt för politiska partier. I regeringsställning har vi också fattat beslut om skattereduktion för gåvor från juridiska personer om mottagaren återfinns inom social hjälpverksamhet och vetenskaplig forskning. Moderaterna ser möjlighet att utöka avdraget till att också omfatta andra mottagare såsom inom exempelvis kultur och idrott. En utredning har fått i uppdrag att undersöka hur regelverket kan utvidgas till att omfatta fler.

För att ytterligare bredda möjligheterna för det civila samhället att öka sitt oberoende har vi i regeringsställning genomfört förändringar som innebär skattelättnader och förenklingar för den som bedriver second hand-verksamhet. Moderaterna avser att fortsätta verka för bättre villkor för det civila samhället och en ökad långsiktighet rörande förutsättningar, finansiering och ekonomi. Statsbidrag som fördelas till det civila samhället ska vara enhetliga och med rättssäkra villkor för att bevara legitimiteten för bidragssystemet och för att stävja fusk och felaktiga utbetalningar.

Trossamfunden en viktig del i det civila samhället

Religionsfriheten är en central del i ett demokratiskt land. Var och en har rätt att tro vad man vill och utöva sin religion. Tillsammans utgör trossamfunden en viktig gemenskap. Men trots allt det goda som finns inom religionen ser vi att det finns krafter som nyttjar religionen till att sprida skräck och oro i syfte att upprätthålla helt andra normer än de som vi i vår demokrati står för. Det här har vi Moderater under föregående mandatperiod på flera sätt tagit krafttag emot, inte minst genom demokrativillkoren för

bidragsgivningen, som tydliggör vilka krav staten ställer på den som ska få ta del av statligt stöd. I somras presenterades också utredningen om ett nytt regelverk för granskning av utländsk finansiering av trossamfund och andra verksamheter, där det föreslås att större bidrag ska anmälas och ska kunna stoppas. För oss är det viktigt att motverka utländsk finansiering av trossamfund och andra organisationer som motverkar vår demokrati och som kan främja extremism och antidemokratiska intressen.

Idrott lägger grunden för en god folkhälsa

Fysisk aktivitet i alla dess former är en av de viktigaste faktorerna för vår fysiska och psykiska hälsa. Statens idrottspolitik bör utgå ifrån en självständig idrottsrörelse som engagerar många och som har betydelse för både gemenskap och folkhälsa. Idrotten har ett egenvärde i att främja rörelse hos barn och unga och motverka stillasittande. Den bjuder in till ideellt engagemang och stärker samhällets beredskap.

Moderaterna ser att idrottsrörelsen behöver vara inkluderande, tillgänglig och välkomnande gentemot alla människor oavsett förutsättningar. Samtidigt måste den kunna stötta och utveckla de individer som ska komma att tillhöra vår absoluta elit. De få elitidrottare som får möjlighet att bära Sverige och den svenska fanan högt i mästerskap. På så sätt bidrar de till viktiga mjuka värden som spelar roll för Sveriges position i världen.

Frågan om idrottens bredd och elit hamnar allt för ofta i motsatsförhållande till varandra, till och med ställs emot varandra på ett sätt som missgynnar alla. Moderaterna vill därför se över möjligheten att tillsätta en idrottspolitisk utredning för att ta fram konkreta och realistiska förslag kring hur vi kan utveckla både en välfungerande, omfattande och inkluderande breddidrott och samtidigt verka för att fler talanger ska kunna bära våra gulblåa färger i fler mästerskap världen över. Analysen bör även inkludera en översyn av de gymnasiala idrottsutbildningarna bland annat i fråga om egen idrottsutrustning och kraven på lärarkompetens för dem som ansvarar för de idrottsliga delarna av utbildningen. Översynen bör också analysera hur statens finansiering av idrott ska utformas så att stödet når fler.

En barn- och ungdomsidrott för alla

Barn- och ungdomsidrotten är viktig för folkhälsan, men utgör också en väsentlig brobyggare som främjar social inkludering och integration. Riksidrottsförbundet med

sina tre miljoner medlemmar är landets största folkrörelse och når människor i alla åldrar, inte minst våra barn och unga. Men inte alla och inte överallt. Generellt rör sig barn och unga i genomsnitt för lite och knappt ett av fyra barn når den rekommenderade mängden rörelse om 60 minuter per dag. I områden där idrotten skulle kunna göra störst marginalnytta för folkhälsa, upplevd livskvalité och inkludering är det fortfarande en mindre andel barn och unga som deltar i en fritidsaktivitet såsom idrott. I områden med socioekonomiska utmaningar är det 48 procent av barn och unga mellan 12 och 18 år som deltar i en organiserad idrottsaktivitet. I områden med goda socioekonomiska förutsättningar är samma siffra 67 procent. Ser vi till skillnaderna mellan pojkar och flickor så blir det tydligt att det är just flickorna i de socioekonomiskt utsatta områdena som riskerar att helt hamna utanför den här formen av aktiviteter, vilket riskerar att avspegla sig i deras hälsa både idag och i framtiden.

För att jämna ut skillnader som beror på socioekonomi och geografi har vi i regeringsställning varit med och drivit igenom Idrottsklivet – 100 miljoner kronor per år för mer idrottsaktiviteter i utsatta områden. De utvärderingar som gjorts visar på goda resultat både avseende deltagande och för minskad brottslighet. Idrotten blir i dessa områden en trygghetsskapande faktor. För Moderaterna är det självklart att denna satsning måste fortsätta. Vi har också i regeringsställning varit med och infört Fritidskortet som ger alla barn och unga mellan 6 och 16 år 550 kronor per termin för en organiserad fritidsaktivitet. Barn som lever i familjer med sämre ekonomiska förutsättningar kan få 2500 kronor per år. Hittills i år har drygt 600 000 barn i Sverige ansökt om och beviljats ett fritidskort. Men vid sidan av de satsningar vi gjort på barns och ungas idrottande under mandatperioden så har kostnaderna för idrottsaktiviteter ökat markant och inte bara de idrotter som även historiskt varit lite dyrare. Det handlar dels om utrustning, men det handlar ännu mer om resor till och från matcher och cuper. För att motverka detta har vi i regeringsställning varit med och stöttat Fritidsbanken, men också sänkt kostnaderna för bensin- och dieselpriset vilket har haft betydelse även för barns och ungas idrottande.

Idrottsanläggningar

För att kunna möta framtidens utmaningar inom folkhälsa måste våra städer och tätorter tillgodose en växande befolknings behov av rörelse – det är en del av att bygga hälsosamma, attraktiva platser. Det finns idag ett utbrett behov av att både renovera och nyinvestera i platser för idrott. Moderaterna har i regeringsställning varit med och fattat

beslut om drygt 600 miljoner kronor för att stärka tillgången på idrottshallar, men mer behöver göras och medel för detta ändamål behöver tryggas långsiktigt. I Danmark finns sedan 1994 en nationell utvecklingsfond, den danska lokal-och anläggningsfonden, som stödjer utvecklingen av samt delfinansierar och främjar arkitektoniskt och funktionellt nyskapande projekt inom idrott och fritidsliv i kommunerna. Moderaterna vill se över förutsättningarna för en liknande fond i Sverige.

Människors idrottsengagemang och känsloyttringar hörs – och måste få höras på idrottsanläggningar. Det är i grunden positivt att ett idrottslag kan samla invånarna i en stad eller kommun i en gemenskap och ett sammanhang. Även barns och ungas idrottande tenderar att bidra till höga ljudnivåer. Det här riskerar att leda till rättsliga processer mot höga bullernivåer från närboende på ett sätt som vi inte finner gynnsamt. På samma sätt som stadens kulturella puls behöver få utrymme måste idrott och rörelse få finnas där människor bor. Moderaterna vill revidera bullerreglerna, både för att värna kultur och uteliv i våra städer och för att möjliggöra för flera bostäder. I denna översyn bör även platser för idrott inkluderas.

Ett tillgängligt och inkluderande friluftsliv

Moderaterna är hemvist för den gröna högern och i januari 2026 presenterade Moderaterna som första politiska parti någonsin ett friluftspolitiskt program. Vår ambition är att visa hur friluftslivets kraft kan tas tillvara och komma fler till del. Sverige är ett land med en fantastisk natur som erbjuder oändliga möjligheter för friluftsliv. Det svenska friluftslivet skapar glädje och gemenskap, samtidigt som det stärker tryggheten, folkhälsan och vår beredskap. Allt fler upptäcker också glädjen i det svenska friluftslivet, både svenskar och utländska turister. Men trots de goda effekterna tenderar friluftslivet också att skapa friktion. Fler besökare bidrar till slitage både på naturen och friluftsanläggningar, inte sällan skapade av eldsjälar som kämpar med ett generellt minskande engagemang. På samma sätt som inom idrotten finns dessutom en segregation i vilka svenskar som tar del av vår natur och vilka som upplever en betydande osäkerhet att vistas i naturen. I slutänden blir det till frågor om inkludering, jämlikhet och säkerhet.

Friluftsliv för hälsa och välmående

Det är idag väldokumenterat att naturkontakt stärker både kropp och själ. Regelbunden vistelse i naturen förbättrar sömnen, humöret och vår förmåga till återhämtning. Rörelse i naturmiljö minskar risken för hjärt- och kärlsjukdom, sänker blodtrycket och motverkar depression. Mot bakgrund av detta vill vi se över möjligheterna för att använda naturen på ett mer medvetet sätt som en del av vård och behandling inom vård och omsorg i syfta att främja psykisk hälsa och välbefinnande.

Friluftsliv för barn och unga

För många människor läggs grunden för ett livslångt friluftsliv i förskolans grönområde, på skolans friluftsdag eller på en utflykt med en ideell ledare som visar hur man lagar mat över öppen eld. Det handlar om barns lek och rörelseglädje, men lika mycket om hälsa, trygghet och om att bygga en relation till naturen. Dessutom lägger det grunden för en god kunskap om beredskap.

Idag ser vi en oroande utveckling. Allt för få barn har rörelse som en naturligt del i vardagen generellt, och andelen barn som dagligen vistas i ett grönområde har minskat kraftigt de senaste decennierna, särskilt bland barn med utländsk bakgrund eller svaga socioekonomiska förhållanden. Precis som inom idrotten är utvecklingen sämst för flickor. Samtidigt minskar tillgången på skolnära natur och skolgårdarna blir allt mindre. Många skolor har få friluftsdagar – vissa har ingen alls. För att fler ska få en relation till friluftslivet redan i skolan vill vi återinföra obligatoriska friluftsdagar en gång per termin i alla årskurser. Skolinspektionen bör få i uppdrag att följa upp undervisningen i friluftsliv, allemansrätt och fysisk aktivitet samt simundervisning enligt läroplanen. Dessutom bör samverkan mellan skolor och friluftsorganisationer främjas och ett kompetensutbyte mellan skolan och friluftsorganisationerna uppmuntras genom handledning och utbildningsinsatser. Förskole- och skolgårdar bör utformas så att de stimulerar till rörelse och friluftsliv, särskilt i tätbebyggda stadsområden med liten tillgång till tätortsnära natur. Särskilda satsningar för friluftsaktiviteter har riktats till barn och unga i socioekonomiskt utsatta områden under föregående mandatperiod. Moderaterna vill att den typen av satsningar ska fortsätta med särskilt fokus på att nå flickor.

Friluftslivet som samhällskraft

Friluftslivet är en ofta förbisedd samhällskraft som binder samman människor, platser och generationer. I föreningar och lokala initiativ ryms ett Sverige där människor hjälper varandra utan att begära någonting tillbaka, där rastplatser hålls rena, leder röjs och där barn lär sig läsa kartor, simma i öppet vatten och slå upp tält i regnrusket. Sammantaget är det organiserade friluftslivet en viktig del av vårt svenska civilsamhälle med tusentals ledare som varje vecka engagerar sig för att barn, unga och vuxna ska få tillgång till natur, kunskap och rörelse. Som motverkar ofrivillig ensamhet och som aldrig ställer några krav på prestation. Flera friluftsorganisationer bedriver också verksamhet för nyanlända och människor som står långt från arbetslivet, vilket ger nya kontakter, språk, rutiner och självkänsla. Det gör friluftslivet till en kraft för integration som skapar gemenskap över språk- och kulturgränser. Moderaterna anser att friluftsorganisationernas roll i samhället behöver uppgraderas och att initiativ som syftar till ökad integration, språkträning och social delaktighet behöver stödjas. I en tid när friluftslivet lockar allt fler behöver vi också hitta sätt att stärka civilsamhällets möjligheter att utveckla långsiktigt hållbara friluftsanläggningar. Vi vill se över möjligheterna till ett för detta ändamål destinerat, sökbart stöd. Ytterligare ett sätt att tydliggöra friluftslivets betydelse för vårt samhälle och vår samhällsekonomi skulle kunna vara att särskilja hur stor andel av intäkterna från vår turism som kommer från just friluftsturismen.

I en tid av osäkerhet och krig i vårt närområde kan friluftslivet också bidra med kunskaper, färdigheter och strukturer som kan vara avgörande när ett samhälle ställs inför en krissituation. Det kan handla om att hålla värmen utan el, orientera sig i okänd terräng eller att laga mat utomhus och leda grupper under svåra förhållanden. Moderaterna menar att friluftsorganisationerna i högre utsträckning skulle kunna inkluderas i det civila beredskapsarbetet genom samverkan med länsstyrelser, kommuner och Myndigheten för civilt försvar (MCF). Friluftslivets roll i totalförsvaret kan också synliggöras, inte minst i form av en lokal resurs vid evakueringar, översvämningar eller bristsituationer.

Kristina Axén Olin (M)

Peter Ollén (M) *Carl Nordblom (M)*

Tony Ring (M)